

«Открытие виртуальных банков и оформления кассовых операций». Для студентов специальности 5.03050801 «Финансы и кредит».

Ключевые слова: банк, банковская система, НБУ, первичные документы, кассовые операции.

Zhygunova G. V. Professional Skills Technology Forming among Students on the Specialty 5.03050801 «Finances and Credit» in High School of the 2nd Level of Accreditation

The article considers the given problem in theoretical and practical substantiation, which deals with the development and experimental testing of the of of professional skills technology forming among the students on a speciality 5.03050801 «Finance and credit» higher educational institutions of the 2nd level of accreditation in the process of professional preparation that will ensure their competitiveness in the labour market according to the requirements of socio-economic development and trends in the development of economic education. Analysis of the appropriateness of the methods and techniques of teaching based on the lesson on the subject «Banking operations» on a theme: «Opening of the virtual banks and registration of cash transactions» for students on specialty 5.03050801 «Finance and credit».

Key words: bank, banking system, the NUB, primary documents, cash transactions.

Стаття надійшла до редакції 23.01.2014 р.

Прийнято до друку 28.03.2014 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Караман О. Л.

УДК 378.091.33

Г. С. Журавльова

**ПРОБЛЕМА НАЦІОНАЛЬНО-РОДИННОГО
ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ**

Сім'я (мати, батько, діти) є провідним соціальним інститутом суспільного розвитку. Проблема національно-родинного виховання є однією з головних в сучасній педагогіці. Для того, щоб приділити якомога більше уваги вивченню проблем сучасної сім'ї в університеті, інституті або коледжі введено новий предмет під назвою «Родинна педагогіка і домашнє виховання».

У наш час головними проблемами національно-родинного виховання сучасної молоді є: наслідки недостатньої уваги в минулі часи родинному вихованню, коли пріоритети були надані суспільному вихованню; недосконале володіння молоддю рідною мовою, погане знання історії своїх минулих поколінь, що поступово призводить сучасне

суспільство до духовної кризи. Через те, що сьогодні недостатньо приділяється уваги вихованню патріотичних цінностей, у сучасному суспільстві виникли маргінальні групи, які мають великий вплив на нестійку психіку молоді. Дуже часто молода людина бажає бути не схожою на інших людей, і починає вести такий спосіб життя, який на жаль не завжди дає можливість потім через певний час змінити щось в собі, коли людина стає розумнішою.

Тому одним із завдань педагогічною наукою є визначення пріоритетної ролі сім'ї у формуванні сучасної молодої людини. Саме з цих позицій ми дамо розгорнуті характеристики сучасної сім'ї, тенденцій її розвитку, висвітливо особливості родинного виховання, умови і шляхи підвищення педагогічної культури сім'ї.

Аналізуючи останні дослідження і публікації, у яких розпочато вирішення даної проблеми сучасної української педагогіки, нами були виявлені наступні напрями національно-родинного виховання: патріотичні традиції родинного виховання (Т. Алексеєнко, А. Хромова, Т. Кравченко); виховання патріотизму на основі національно-культурних традицій (А. Докукіна, С. Емец, Ю. Субачов, Ю. Юцевіч, А. Гевко); родинна педагогіка і домашнє виховання (К. Ушинський, М. Рубінштейн, А. Петровський); дослідження різноманітних українознавчих питань (П. Кононенко, Я. Калакура, Т. Кононенко, Л. Токар, Л. Маляренко, М. Стельмахович, Р. Скульський, О. Король, Н. Сивачук, В. Крисаченко, О. Мишанич, О. Семенов) та ін.

Потрібно відзначити, що в суспільстві існує досить стійке життєве уявлення про виховання дитини в сім'ї як простої справи, що не вимагає особливої підготовки. Подібні погляди на домашнє виховання дітей К. Ушинський відніс до області педагогічного неуттва. Це питання раніше освітлювало в ракурсі пануючої у той час державної точки зору на сім'ю, як неминучий рівень виховання людини, але не основну, не вирішальну у формуванні особи. Пальма першості віддавалася суспільному вихованню, а не родинним відносинам [4].

Володіння рідною мовою забезпечує комфортне існування в суспільстві, формує національний характер особи і її культуру. В умовах розвитку української державності, відродження національної культури і утворення одного з головних завдань, що входять в програму реформування змісту вчення, є виховання національної свідомості у студентів коледжу технічного профілю при вивченні української мови [2].

Нині на фоні багатьох глобальних проблем виділяється домінантна – криза духовності нашого суспільства, що проявляється у відчуженні від національно-культурних надбань попередніх поколінь, забутті народних виховних традицій. Молодь не знає коренів свого етносу, не орієнтується в багатьох питаннях традиційної етнічної культури [1].

Виходячи з актуальності проблеми національно-родинного виховання студентів України, метою нашого невеликого дослідження в

межах статті полягає в визначенні пріоритетних критеріїв ефективності вирішення цієї проблеми у сучасному суспільстві.

Наука доводить, що справжнє виховання є глибоко національним за своєю сутністю, змістом, характером. «Національне виховання, – писала Софія Русова, – забезпечує кожній нації найширшу демократизацію освіти, коли її творчі сили не будуть покалічені, а значить, дадуть нові оригінальні, самобутні скарби за для все людного поступу: воно через пошану до свого народу виховує в дітях пошану до інших народів...» [7, с. 210].

Національне виховання – виховання молоді на культурно-історичному досвіді рідного народу, його традиціях, звичаях і обрядах, багатовіковій мудрості, духовності. Воно є конкретно-історичним виявом загальнолюдського гуманістичного і демократичного виховання. Таке виховання забезпечує етнізацію молодих людей, як необхідний і невід’ємний складник їх соціалізації. Національне виховання духовно відтворює в молодій людині, увічне в підростаючих поколіннях як специфічне, самобутнє, що є в кожній нації, так і загальнолюдське, спільне для всіх націй. Етнізація – наповнення виховання національним змістом, що забезпечує формування в особистості національної самосвідомості. Соціалізація людини – процес перетворення людської істоти на суспільний індивід, утвердження її як особистості, залучення до суспільного життя як активної, дієвої сили. На кожному етапі свого розвитку українське національне виховання вбирало кращі здобутки світової культури, акумульовані в народних традиціях і звичаях, що стверджують добро, любов, справедливість в усіх сферах життя. Правильно організоване національне виховання формує повноцінну особистість, індивідуальність, яка цінує свою національну й особисту гідність, совість і честь. Так формується національний характер [6]. Ми погоджуємось з думкою автора, що національно родинне виховання складається з багатьох різноманітних факторів, без яких сучасна людина не може стати гідним громадянином своєї країни.

У наш час родинна педагогіка – галузь наукового знання, що інтенсивно розвивається. Річ у тому, що сучасну сім’ю, домашнє виховання глибоке, різносторонньо можна уявити собі, звертаючись до таких наукових дисциплін, як філософія, соціологія, економіка, психологія і ін. Дві галузь виховання – в сім’ї і в суспільних установах – склалися в глибокій старовині, вирушають своїм корінням в історію людства на зорі його існування. Обидві гілки є неоднозначні явища: ним властиво багато загального але є і істотні, принципові відмінності. Так, завдання виховання в умовах сім’ї і суспільних освітніх установ, будучи конкретно-історичними, залежними від особливостей життя людини в суспільстві на певному етапі його розвитку, відрізняються співвідношенням емоційного і раціонального компонентів: у сім’ї переважає перший, в суспільному вихованні очолює другий. Іншими словами, суспільному вихованню бракує теплота і природність сім’ї, в

нім, як справедливо відзначав М. Рубінштейн, завжди присутній доля розсудливості і холодності. У сім'ї мета виховання відрізняється відомим суб'єктивізмом, тому що в ній виражаються уявлення конкретної сім'ї про те, яким вона хоче виростити своїх дітей. Таким чином, цілі родинного і суспільного виховання можуть не збігатися, а інколи і перечити один одному.

Методи виховання, які використовуються в освітній установі і сім'ї, відрізняються і по своєму набору, і, що особливо важливе, за змістом, а отже, по психологічній суті, ефективності дії на молоду людину. У родинних методах виховання відсутній друк навмисності, властивий, зате спостерігається більше природності, обернений до конкретної дитини, що має свій життєвий досвід, певні звички, пристрасті і інтереси.

Свого часу Іоганн Генріх Песталоцци відзначив, що сім'я вивчає життя за допомогою живого, життєво потрібного, а не придуманого, сурогатного поділа, учить справою, а не словом. А слово в родинному вихованні, на думку великого педагога, лише доповнення, і, падаючи на розораний життєм ґрунт, воно справляє абсолютно інше враження, чим коли звучить з вуст викладача. Таким чином, в кожній сім'ї, як справедливо говорить відомий вітчизняний психолог А. Петровський, складається своя, індивідуальна виховна система.

Виховна система сім'ї формується емпіричним дорогою: вона постійно апробується в досвіді, містить багато педагогічних «знахідок», хоча частенько не позбавлена прорахунків і серйозних помилок. У сім'ях, де заклопотані вихованням дітей, їх майбутнім, система виховання піддається аналізу, оцінці, що робить її вистражданою, емоційно забарвленою.

Система родинного виховання може бути впорядкованою, але це за умови, що батьки мають певну мету виховання, проводять її в життя, використовуючи методи і засоби виховання, що враховують особливості молоді людини і перспективи його розвитку.

Інша система домашнього виховання складається в сім'ї, де дорослі не приділяють потрібної уваги долі дитини, не створюють умов для його повноцінного розвитку. Ігнорування інтересів молоді людини, задоволення лише її найнеобхідніших потреб, надання їй необмеженої свободи – це теж ознаки системи домашнього виховання, але системи безладною, потуранням, жорстокою по відношенню до молоді людини, для повноцінного розвитку якої необхідні любов, підтримка, турбота, розумна допомога дорослих, перш за все близьких йому людей. Суспільне виховання, в порівнянні з родинним, відрізняється більшою науковою обґрунтованістю, цілеспрямованістю, планомірністю. Наука і практика переконують у вирішальній ролі сім'ї в розвитку молоді людини. У родинному вихованні взаємозв'язок суб'єктів (батьків, дітей, бабусь, дідусів, братів, сестер, інших родичів) відрізняється неформальним характером, будується на контактах «лицем до лица». У сім'ї, як правило, немає жорстко заданої системи взаємин по вертикалі,

строгої структури влади, в якій статуси і ролі заздалегідь наказані. Міра тісноти контактів між членами посилюється стосунками спорідненості, любові, прихильності, довіри і відповідальності один за одного.

Сім'я для молодшої людини є такою, що найменш обмежує, найбільш м'яким типом соціального оточення. Таким чином, суспільне і родинне виховання мають цілий ряд принципових відмінностей, які необхідно враховувати для того, щоб забезпечити їх доцільну взаємодію, взаємодоповнення в реальному освітньому просторі. Як і всі галузі педагогічної науки, родинна педагогіка розвивається, аналізуючи, узагальнюючи, вбираючи в себе все коштовне, створене педагогічною думкою минулих часів.

Перші ідеї родинного виховання, уявлення про любов, батьків, дітей, предків склалися в народній педагогіці на основі багатовікового життєвого досвіду, тобто емпіричним дорогою. Вони передавалися із століття в століття, з сім'ї в сім'ю за допомогою традицій, національно-етнічної обрядовості, звичаїв, фольклору, витворів декоративно-прикладного мистецтва, що забезпечувало народів відтворення себе, своєї духовної культури, національного характеру і психології у ряді тих, що змінюють один одного поколінь. Можна з повним правом сказати, що в народній педагогіці визначився свій образ виховання, своя «система» правил і норм поведінки, втілених в етичному кодексі, традиціях, обрядах, звичаях. Сім'я займає особливе місце в народній педагогіці, оскільки вона розглядалася в традиційній культурі як природне оточення. Порядок домашнього виховання забезпечує певний устрій сім'ї, традиції, звичаї, свята, обряди. Домашнє виховання орієнтоване на мирське, повсякденне життя людини. Його мета – підготувати дитя до цього життя, щоб вона була йому «не в тягар, а в радість». Етична гарантія благополуччя людського життя – добросовісна праця, до якої привчають людину з малих років.

Завдання і методи родинної педагогіки. Родинна педагогіка вирішує певні завдання. Вона покликана вивчати полягання, основні тенденції і закономірності виховання дітей в сім'ї. Тому в круг її завдань входять: впровадження наукових досягнень в практику родинного виховання; дослідження доріг підвищення педагогічної культури батьків та інш. Вивчення сім'ї викликає певні труднощі внаслідок того, що вона є відносно замкнутим вічком суспільства. Ми погоджуємось з цією думкою автора, тому що дійсно методи виховання в родині відрізняються від суспільного виховання та для того, щоб виховати порядну людину треба докласти багато зусиль [4].

Необхідність етнізації виховання обумовлена рядом об'єктивних причин. Державі потрібні національно свідомі громадяни, які міцно відчували свій зв'язок з рідною землею, з народом, оскільки в неетнічній державі в світі немає. Аналіз педагогічної ретроспективи дозволяє переконатися, що впровадження українських цінностей в учбовий процес і у відповідні освітні стандарти визначається не лише політично-правовим, але і світоглядним рівнем народу. Отже, проблема виховання

національної свідомості у молодій людині синтезує ідеї філософської і педагогічної думки. Їх реалізація стає можливою, як діями державних інститутів, так і прагненням народу залучитися до культурної національної спадщини. Україноведницькі цінності (через освітню сферу), грають роль об'єднуючого, консолідуючого суспільного чинника, оскільки вони інтегрують зусилля всіх громадян України в її політичному, економічному і духовному процесі. Функціонування української мови, володіння нею як найважливішим засобом національного і мовного виховання не лише забезпечує комфортне буття молодій людині в довкіллі, але і дозволяє виробити систему загальнонародних, національно обумовлених цінностей, сформувати національний характер, мовну особу. Мова виступає потужним чинником відображення дійсності в її національному прояві.

Є закон мовної спільності: мова існує лише в певному колективі людей, для якого вона є рідною. Рідну мову молодій людині упорядковує все життя; вивчаючи її, он одночасно засвоює поняття, якими користується його інтелект. Люди перетворюються на творців, співносіїв мови. І хоча від окремого індивіда доля мови безпосередньо не залежить, проте вона залишається живою до тих пір, поки існують носії, вивчають і користуються їм як рідним. Отже, рідна мова є основою існування співтовариства, як ланцюг, об'єднуючий нинішнє покоління з минулим і майбутнім, об'єднує всіх в просторі.

Видатний німецький філософ Мартін Хайдеггер доводив, що людина відрізняється від інших істот «розумінням буття», частиною якого є свідомість. Самосвідомість же є суттю людини. Без самосвідомості людей, що належать до однієї нації, важко говорити про самосвідомість нації. Стрижнем самосвідомості є розуміння історичної місії народу: для чого він виник і існує на світі, сенс його буття. Величезну роль у формуванні національної свідомості грає знання історії свого народу у тому числі і історії його мови. Ми частково погоджуємось з цією думкою, бо не завжди життя людини надає шанс постійно спілкуватися на рідній мові, але і в таких випадках людина не забуває рідну мову, намагаючись спілкуватися на рідній мові хоча б в своїй родині [2].

Отже, не вирішується головне завдання сучасного виховання – формування національної свідомості у підростаючого покоління та виховання української еліти, яка б відповідально ставилася до збереження національної самоідентифікації у будь-яких (особливо несприятливих для розвитку нації) умовах. У нинішніх державотворчих процесах молодим людям відведено провідну роль в органах влади, засобах масової інформації, освітньо-виховній, економічній, правовій сферах і тому на їх наставників, батьків покладена особлива місія виховання молоді на основі високих моральних настанов, які були притаманні українському народові в усі попередні історичні періоди [1].

Дослідник А. Гевко, наприклад, основними критеріями національно-патріотичної вихованості студентської молоді вважає наступне:

- знання історії Вітчизни, сучасних важливих подій в країні, інтерес до її майбутнього, відчуття гордості за свою Батьківщину, готовність працювати для її розвитку, підвищувати її авторитет шанобливе відношення до історичного минулого українського народу, його мови і духовних цінностей;

- досконале знання державної мови, постійна турбота про підйом її престижу і функціонування у всіх сферах суспільного життя, духовних досягнень рідного народу, пошана до батьків, старшого покоління готовність захищати честь і гідність, свободу і незалежність свого народу. З думкою автора згодні повністю, бо без усіх цих факторів людина не може себе називати патріотом.

Процес вивчення стану патріотичного виховання студентів нерозривно пов'язаний з визначенням критеріїв діагностування його ефективності в сучасних вищих навчальних закладах України. Вирішення цієї проблеми ускладнюється тим, що єдиного визначення поняття «патріотизм», як і єдиної системи діагностування патріотичної вихованості студентів в сучасній педагогічній науці не існує. Багато дослідників теми патріотизму сходяться в тому, що процес патріотичного виховання студентської молоді найбільш ефективний, якщо здійснюється на основі спеціально розробленої педагогічної технології.

Надійною основою формування у студентів патріотичних відчуттів, продовження духовно-етичних традицій свого народу є використання у виховних програмах ВНЗ кращих досягнень історичного досвіду, національного мистецтва, вживання вищих досягнень світової культури, сприяє поглибленню духовності, естетизації студентського середовища, підвищенню рівня патріотичної свідомості студентської молоді [3]. Проаналізувавши праці відомих науковців, нами було виявлено, що в наш час почали більше приділяти уваги національно-родинному вихованню, оскільки влада та освічені люди поступово зрозуміли, що всі негаразди починаються з родини; якщо ж буде все гаразд у кожній родині, країна буде процвітати. Знання власної історії і володіння рідною мовою є основою національної гідності майбутнього покоління. Молодь – це майбутнє будь-якої розвиненої держави. Молоде покоління повинно на належному рівні знати свою історію, мелодійну мову, щоб мати змогу влаштовувати власне майбутнє та майбутнє країни. Подальшими перспективами вивчення порушеної теми вбачаємо в більш детальному ознайомленні з досвідом родинного виховання розвинених країн; розробці та впровадженні ефективних змісту, форм та методів роботи з сучасними сім'ями, спрямованої на поліпшення національно-родинних стосунків.

Список використаної літератури

1. Гончарук В. Шляхи впровадження українознавства в освіту / В. Гончарук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ualogos.kiev.ua/text.html?id=1812&category=4&skip=240>
2. Палагута М. І. Виховання національної свідомості студентів при

вивченні української мови / М. І. Палагута [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/libs/stattya/3355-vihovarmia-natsionalnoyi-svidomosti-u-studentiv-pri-vivchenni-ukrayiriskoyi-movi.html> **3. Степина Е.** Оцінка патріотичного виховання студентської молоді в сучасних ВНЗ України / Е. Степина [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/libs/stattya/701-otsmka-efektivnosti-patrio^studentskoyi-molodi-u-suchasnih-vnz-ukrayini.html> **4. Кулікова Т.А.** Родинна педагогіка і домашнє виховання / Т. А. Кулікова. – К. : Логос, 1999. – 232 с. **5. Гевко А. И.** Национально-патриотическое воспитание студентов высших педагогических заведений средствами декоративно-прикладного искусства. Дис. канд. пед. наук: 13.00.07 / Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова. – К., 2003. – 191 с. **6. Педагогіка** – наука про виховання людини. Предмет і завдання педагогіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://medcollege.te.ua/saytl/Lecturs/Lekcia%20pedagogica/pedagogica_ukr/1.pedagogica.htm **7. Русова С.** Нова школа. Вибр. пед. твори / С. Русова. – К. : Логос, 1996. – 318 с.

Журавльова Г. С. Проблема національно-родинного виховання студентів

У статті проаналізовані роботи, в яких вивчаються проблеми національно-родинного виховання, різниці в вихованні дітей в суспільстві та родинному колі. Взаємозв'язок знань рідної мови з історією своєї рідної держави, та патріотизму для розвитку країни (Батьківщини).

Ключові слова: національно-родинне, етнізація, сім'я, суспільство.

Журавлева Г. С. Проблема національно-семейного виховання студентів

В статті проаналізовані роботи, в яких вивчаються проблеми національно-семейного виховання, різниці в вихованні дітей в суспільстві та родинному колі. Взаємозв'язок знань рідної мови з історією своєї рідної держави, та патріотизму для розвитку країни (Батьківщини).

Ключевые слова: національно-семейное, етнізація, сім'я, суспільство.

Zhuravleva G. S. The Problem of National-family Education of Students

In this article the author analyses the articles in which the problem of national-family education, the differences between education in society and in a family circle. The connection between usage of mother tongue, knowing of history of the country and development of the country itself is stated. National education – is the type of education based on historical experience of the

nation, it's traditions, customs and wisdom. In every period of it's development Ukrainian national education assimilated all the best achievements of world's culture which are based on love, beauty and justice in all spheres of social life. If we organize national education in the right way, we can raise a mature personality who cares about national identification and personal dignity. In our opinion, this is how national character formed.

Key words: national family education, ethnic processes, family, society.

Стаття надійшла до редакції 31.01.2014 р.

Прийнято до друку 28.03.2014 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Караман О. Л.

УДК 378.091.33-027.22:687.53

О. Л. Казьонова

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРАКТИЧНИХ УМІНЬ
ТА НАВИЧОК У СТУДЕНТІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 5.02020702
«ПЕРУКАРСЬКЕ МИСТЕЦТВО ТА ДЕКОРАТИВНА
КОСМЕТИКА»**

Зміни характеру діяльності в індустрії моди пов'язані з новими вимогами, індивідуалізацією соціально-культурних послуг, професійних вимог до рівня освіти фахівців. Існує потреба приведення змісту галузі мистецтва у відповідність із сучасними вимогами. Щороку збільшується чисельність салонів краси, перукарень та інших підприємств, що надають послуги у сфері індустрії моди. Разом з тим, якість цих послуг в багатьох випадках залишається на низькому рівні. Тому сучасне суспільство потребує від фахівців, з одного боку, професійно й компетентно вирішувати відповідні проблеми, з іншого – обумовлює необхідність розробки найефективніших шляхів щодо їх професійно-практичної підготовки.

Отже, проблема формування практичних вмінь і навичок у майбутніх перукарів належить до числа тих актуальних проблем, які виникли у зв'язку зі швидким розвитком науки, техніки, нових технологій.

Аналіз психолого-педагогічної, філософської літератури показав, що вивченню теоретичних засад проблеми формування умінь і навичок у навчально-пізнавальної діяльності присвячені роботи А. Алексюка, Ю. Бабанського, М. Данилова, Б. Єсіпова, І. Лернера, М. Скаткіна. У теорію професійного навчання внесли суттєвий внесок С. Ананьєв, С. Архангельський, С. Батишев, Т. Ільїна, О. Кондратюк, Є. Мілерян, Н. Ничкало, Н. Гализіна, А. Щербаков, Є. Клімов, Г. Костюк, С. Рубінштейн.